

Погонець Володимир

студент гр. ФМСм-11,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: канд. екон. наук, доцент Гуцул І. А.

ШКІДЛИВИЙ ВПЛИВ КОНТРАБАНДИ ТА СПОСОБИ БОРОТЬБИ З НЕЮ

Проблеми, які стосуються порушення митних правил та контрабанди в Україні, набули значної актуальності і боротьба з цими негативними явищами є одним із першочергових завдань держави у справі захисту її економічних інтересів. Державні програми боротьби з митними правопорушеннями, запроваджені урядом України в останні роки, передбачають створення правоохоронної системи, включаючи прийняття рішучих заходів не лише для вдосконалення боротьби з контрабандою та порушенням митних правил безпосередньо на кордоні, а також створення умов, що перешкоджають перевезенню та реалізації незаконно ввезених товарів на внутрішньому ринку України. З цією метою пропонується об'єднати зусилля правоохоронних, контрольних і митних органів у межах наданих повноважень та компетенції для виконання спільного завдання – захисту економічних інтересів України у митній сфері.

Розкриття самого поняття «порушення митних правил» має значення для визначення та характеристики правових засад функціонування митної системи, та відповідно – розвитку митного законодавства, митно-правової науки. Доречно зазначити, що відповідно до ст. 4 ч. 28 МКУ, митні правила являють собою встановлений порядок переміщення товарів, комерційних транспортних засобів через митний кордон України, пред'явлення їх органам доходів і зборів за митний контроль і митне оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем, чи контроль за якими покладено на митних органів [1].

Об'єктами порушень митних правил можуть виступати: порядок застосування митного режиму; порядок митного контролю; порядок митного оформлення товарів і транспортних засобів; порядок обкладання податками і зборами та їх сплатою; порядок надання митних пільг і користування ними. Суб'єктивна сторона порушення митних правил характеризується психічним ставленням суб'єкта правопорушення до протиправної дії (бездіяльності) та її наслідків. Суб'єктивне ставлення може бути у двох формах – у формі умислу та необережності.

Поряд з цим, доцільно виділити причини, що породжують виникнення митних правопорушень (рис. 1.)

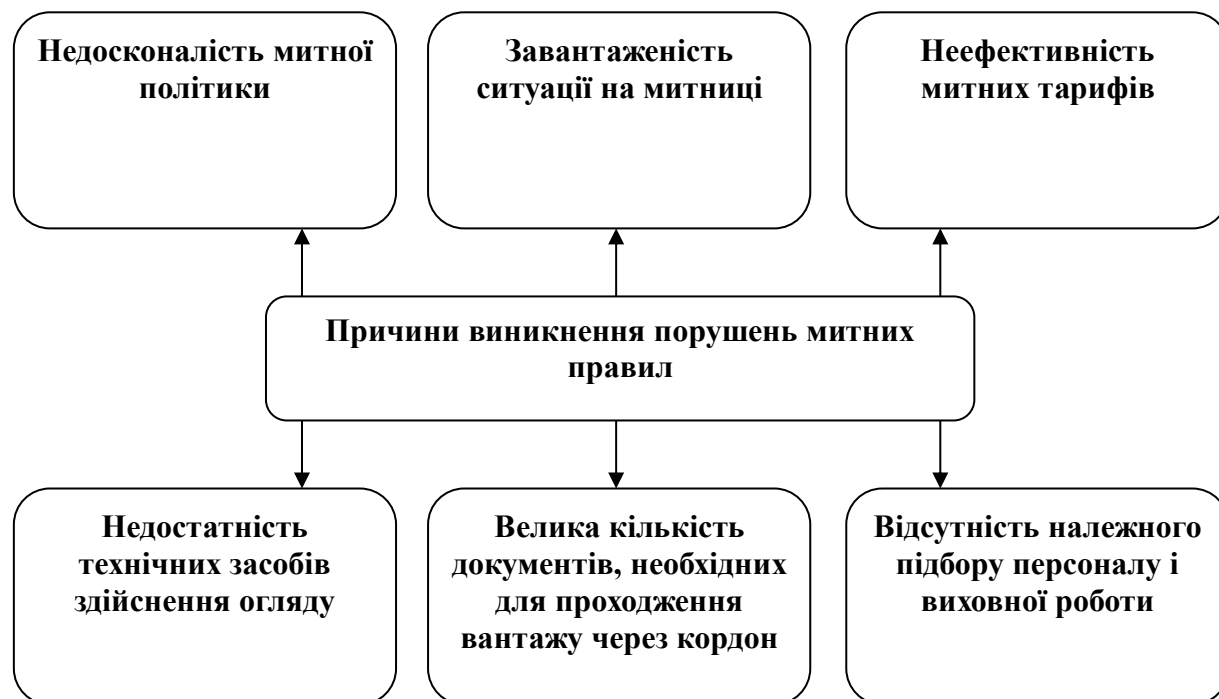

Рис. 1. Основні причини виникнення порушень митних правил.

На нашу думку, однією з головних причин, що найбільш суттєво впливає на загальний рівень контрабанди, є корупція. Так аналіз статистичних даних Державної фіскальної служби України свідчить про те, що основними підставами для складення щодо працівників митних органів адміністративних протоколів про корупційні діяння або порушення спеціальних обмежень, передбачених чинним законодавством України у 2014 р. були: незастосування заходів тарифного та нетарифного регулювання при переміщенні окремих груп товарів через митний кордон України; незаконне одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, матеріальних благ, сприяння, використовуючи своє службове становище, юридичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності, надання незаконних переваг юридичним особам під час прийняття рішень; порушення технологічних схем порядку проведення митного контролю й митного оформлення при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України; недотримання вимог чинного законодавства під час надання дозволу на здійснення митного оформлення із застосуванням тимчасової митної декларації; порушення порядку процесуальних дій у справах про порушення митних правил; надання неповної інформації на запити правоохоронних органів; недотримання вимог ст. 90 Митного кодексу України щодо заборони заповнення посадовими особами митних органів граф вантажної

митної декларації, заповнення яких належить до компетенції декларанта; надання недостовірної або неповної інформації при декларуванні доходів членів сім'ї тощо [1].

Поряд з цим, протиправній діяльності сприяють, насамперед, високі ставки ввізного мита, акцизних зборів та податку на додану вартість. Практично кожна ставка ввізного мита, яка перевищує 10-15% митної вартості, робить імпорт неефективним. І у разі попиту на цю продукцію на ринку провокує суб'єктів ЗЕД до пошуку схем ввезення, які не передбачають сплату ввізного мита, акцизних зборів та податку на додану вартість. Така продукція на національному ринку є більш конкурентоспроможною, ніж аналогічна продукція національного походження. У зв'язку з цим зниження ставок ввізного мита, акцизного збору та податку на додану вартість створить належні умови для діяльності на національних ринках, усуне передумови для нелегального імпорту та переорієнтує товаропотоки у легальний обіг [2].

До найпоширеніших протиправних дій належать: незаконне звільнення вантажів від митного огляду; оформлення документів про вивезення за межі території держави товарів, що мали переміщуватися через територію України транзитом, але були реалізовані в Україні; опломбування транспортних засобів без огляду вантажу; оформлення подвійних митних документів; заниження митної вартості товару; здійснення митного оформлення неіснуючих або з умисно завищеною вартістю вантажів на експорт, що дає можливість незаконно відшкодувати з державного бюджету податок на додану вартість.

За порушення митних правил можуть бути накладені такі адміністративні стягнення [1] попередження, штраф, конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів зі спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувались для приховування безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю, транспортних засобів, що використовувались для переміщення безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України.

Варто зауважити, що попередження та штрафи можуть застосовуватися тільки як основні адміністративні стягнення за порушення митних правил. Конфіскація товарів застосовується як основне та додаткове адміністративне стягнення.

Система адміністративних стягнень, передбачених у главі 68 Митного кодексу України, включає різні за характером і правовими наслідками санкції, що дає змогу використати їх диференційовано з урахуванням характеру вчиненого порушення митних правил, особистості правопорушника. Кожна стаття гл. 68

МКУ «Види порушень митних правил та відповідальність за такі правопорушення» містить чіткі вказівки про міру стягнення, яка підлягає застосуванню за вчинення передбаченої нею дії. Орган, що розглядає справу про порушення митних правил, може призначити тільки те адміністративне стягнення, яке вказане в санкції статті.

На сьогодні відповідальність залишається важливим засобом стримування суб'єктів тих чи інших суспільних відносин від вчинення правопорушення та забезпечує здійснення їхньої діяльності в межах норм чинного законодавства України. Суттєвим досягненням нового Митного кодексу України у сфері боротьби із митними правопорушеннями стала декриміналізація контрабанди та збільшення матеріального навантаження на правопорушників.

Основні чинники, які обумовлюють існування контрабандної діяльності: низький рівень забезпеченості населення, високий рівень безробіття в країні та прикордонних регіонах, де контрабанда для значної частини мешканців перетворилася на основне джерело доходів; недосконалість митного та податкового законодавства; висока прибутковість цього виду злочинного бізнесу; «прозорість» державного кордону з країнами СНД; недостатньо ефективний рівень митного та прикордонного контролю; недосконалість державної системи контролю за походженням і реалізацією продукції та сплатою податків.

Отже, для покращання взаємодії правоохоронних органів по протидії контрабанді необхідно:

- облаштувати всі пункти пропуску через державний кордон України відповідною інформаційною системою;
- запровадити міжвідомчу базу даних правоохоронних органів про осіб, причетних до створення та діяльності фіктивних підприємств;
- запровадити міжвідомчий моніторинг діяльності суб'єктів господарювання, які здійснюють експортно-імпорتنі операції;
- організувати комплексний контроль за реалізацією товарів на внутрішньому ринку держави;
- покращити рівень технічного оснащення пунктів пропуску через державний кордон України, зокрема засобами об'єктивного контролю тощо.

Комплексний підхід до боротьби з незаконним обігом підакцизних товарів є одним із пріоритетів у роботі Державної митної служби України. Зусилля даного органу спрямовано не лише на вилучення з обігу контрафактної продукції, а й на попередження їх появи – знешкодження підпільних виробництв і нелегальних каналів збуту.

Література

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. *Відомості*

Верховної Ради України. 2012. № 44–45, 46–47, 48. Ст. 552.

2. Хомутянський В.В. Міжнародне співробітництво України з питань протидії митним правопорушенням в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. Вип. 1. С. 116–124.

3. Гуцул І.А. Особливості боротьби з митними правопорушеннями в Україні. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво: зб. наук. праць*. 2012. № 24 (II). С. 15-21.